

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΔΕΚΑΤΟ ΤΜΗΜΑ

(πρώην ΕΒΔΟΜΟ ΤΜΗΜΑ)

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 8 Οκτωβρίου 2024, με την ακόλουθη σύνθεση: Ευαγγελία-Ελισάβετ Κουλουμπίνη, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Δεκάτου Τμήματος, Αργυρώ Μαυρομάτη και Νικόλαος Βόγκας, Σύμβουλοι, Αθανάσιος Καρακίδας και Ιωάννης Βάγιας, Πάρεδροι, οι οποίοι μετέχουν με συμβουλευτική ψήφο.

Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας: Παραστάθηκε η Αντεπίτροπος της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, Ευαγγελία Σεραφή, ως νόμιμη αναπληρωτής του Γενικού Επιτρόπου της Επικρατείας, ο οποίος είχε κώλυμα.

Γραμματέας: Μαρία Φορτσερά, υπάλληλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Για να δικάσει την από 14.3.2018 (με ΑΒΔ 685/20.3.2018) έφεση του α) Ειδικού Λογαριασμού Κονδυλίων και Έρευνας (Ε.Λ.Κ.Ε.) του ..., με την επωνυμία «...», με ΑΦΜ ..., που εδρεύει ... (οδός ..., ...), όπως νόμιμα εκπροσωπείται, β) νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου με την επωνυμία «...», με ΑΦΜ ..., που εδρεύει στον .. (οδός ..., ...), όπως νόμιμα εκπροσωπείται οι οποίοι παραστάθηκαν, αμφότεροι, δια των πληρεξουσίων δικηγόρων τους Μηνά Βαρτανιάν (ΑΜ/ΔΣΑ 10706) και Φιλίππου Καμπούρη (ΑΜ/ΔΣΠ 3186)

κατά του Ελληνικού Δημοσίου, που εκπροσωπεί νόμιμα ο Υπουργός Οικονομικών, ο οποίος παραστάθηκε δια της Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Αικατερίνης Λημνιώτου.

Με την έφεση αυτή ζητείται η ακύρωση της 3628/17.11.2017 απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης με ανάκτηση του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε το Δικαστήριο άκουσε:

Τους πληρεξουσίους δικηγόρους των εκκαλούντων, οι οποίοι αφού αναφέρθηκαν στο δικόγραφο της έφεσης, το περιεχόμενο του οποίου ανέπτυξαν και προφορικά ζήτησαν την παραδοχή της.

Την εκπρόσωπο του Ελληνικού Δημοσίου, η οποία ζήτησε την απόρριψη της έφεσης. Και

Την Αντεπίτροπο της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, η οποία πρότεινε την μερική παραδοχή της έφεσης.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση, το Δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη, στις 5 Νοεμβρίου 2024, με την παρουσία όλων των ανωτέρω μελών του και της Γραμματέως του σε αίθουσα του Δικαστηρίου.

Αφού άκουσε την εισήγηση του Συμβούλου Νικολάου Βόγκα

Μελέτησε τα στοιχεία του φακέλου

Σκέφθηκε σύμφωνα με το νόμο και αποφάσισε τα ακόλουθα :

1. Με την προσβαλλόμενη πράξη, αποφασίστηκε η επιβολή δημοσιονομικής διόρθωσης ποσού 63.680,84 ευρώ και η ανάκτηση ποσού 51.180,84 ευρώ, πλέον τόκων (ποσού 1.086,61 ευρώ), ως αχρεωστήτως καταβληθέντων, σε βάρος του Ε.Λ.Κ.Ε. ... (α' εκκαλών), ως δικαιούχου της χρηματοδότησης για την υλοποίηση του Υποέργου 1 της Πράξης «Ένα γνωσιακό οικοσύστημα για την έξυπνη διαχείριση ενέργειας των ασύρματων τεχνολογιών και των κινητών εφαρμογών, ... Research Center, Διμερής E&T Συνεργασία Ελλάδας-Κίνας 2012-2014», η οποία είχε ενταχθεί, με κωδικό ΟΠΣ 444623, στον Άξονα 03 «Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας, της Καινοτομίας και της Ψηφιακής Σύγκλισης» του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος (ΠΕΠ) «Αττική» περιόδου 2007-2013, και συγχρηματοδοτήθηκε από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και εθνικούς πόρους μέσω του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ).

2. Με τα δεδομένα αυτά νομιμοποιείται ενεργητικά για την άσκηση της κρινόμενης έφεσης ο πρώτος κατά σειρά εκκαλών, σε βάρος του οποίου, εξάλλου, επιβλήθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση. Και τούτο, καθόσον σύμφωνα με το άρθρο 50 παρ. 1 του ν. 4485/2017 (Α' 114), που καταλαμβάνει το χρόνο άσκησης της κρινόμενης έφεσης και ήδη σύμφωνα με το ισχύον, κατά τη συζήτηση, άρθρο 229 παρ. 3 του ν. 4957/2022 (Α' 141) όπως διαμορφώθηκε με το αρ. 94 του ν. 5094/2024 (Α' 39) ο εν λόγω Ειδικός Λογαριασμός (Ε.Λ.Κ.Ε.), αναφορικά με τη διαχείριση και αξιοποίηση των κονδυλίων επιστημονικής έρευνας που αναλαμβάνει, υπό το πλαίσιο του Πανεπιστημίου ..., στο οποίο υπάγεται, αν και δεν έχει νομική προσωπικότητα, έχει ευρεία διοικητική, διαχειριστική και δημοσιονομική αυτοτέλεια, αποτελεί χωριστή ομάδα περιουσίας εντός της περιουσίας του άνω Α.Ε.Ι. και έχει την ικανότητα να είναι διάδικος σε δίκη ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου, εφόσον πρόκειται για υπόθεση σχετική με το σκοπό του, όπως η προκείμενη (ΕλΣυν Ολ. 1668/2021, Τμ. Έβδομο 1665/2021, Δεύτερο 1677/2023, 143/2024, 416/2024). Αντιθέτως ο δεύτερος κατά σειρά εκκαλών, ..., ως μη νομιμοποιούμενος παθητικά διάδικος πρέπει να αποβληθεί από την παρούσα δίκη.

3. Για την άσκηση της υπό κρίση έφεσης δεν απαιτείται η καταβολή παραβόλου, σύμφωνα με το άρθρο 73 παρ. 1 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο (ν. 4129/2013, Α' 52) λόγω του ότι και στην περίπτωση του εκκαλούντος Ε.Λ.Κ.Ε. εφαρμόζονται τα δικονομικά προνόμια του Πανεπιστημίου ...(ν.π.δ.δ.), στο οποίο υπάγεται (πρβ. ΕλΣυν Τμ Έβδομο 1665/2021). Ο συμπαριστάμενος για λογαριασμό του εκκαλούντος Ε.Λ.Κ.Ε., δεύτερος κατά σειρά δικηγόρος δεν έχει νομιμοποιηθεί από το νόμιμο εκπρόσωπο του ως άνω Ε.Λ.Κ.Ε. [βλ. άρθρο 231 και 233 παρ. 1 του ν. 4957/2022 σε συνδυασμό με το άρθρο 31 του ν. 4700/2020 (Α' 127)] με έναν από τους αναφερόμενους στο άρθρο 36 του ν. 4700/2020 τρόπους, ως πληρεξούσιος δικηγόρος αυτού και, ως εκ τούτου, μη νομίμως παρίσταται για λογαριασμό του εκκαλούντος Ε.Λ.Κ.Ε.. Απαραδέκτως ασκείται η κρινόμενη έφεση κατά της 1332/12.9.2017 έκθεσης οριστικών αποτελεσμάτων ελέγχου της Επιτροπής Δημοσιονομικών Ελέγχων (ΕΔΕΛ) διότι στερείται εκτελεστότητας, ως προπαρασκευαστική της ανωτέρω απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης και

ανάκτησης πράξη (ΕλΣυν Τμ Έβδομο 1176/2022, 2050/2020, Τμ Ι 1801/2019, 1716/2016, 3007/2014 κ.α.). Επιπλέον απαραδέκτως στρέφεται η κρινόμενη έφεση και κατά κάθε άλλης συναφούς προγενέστερης ή μεταγενέστερης πράξης ή παράλειψης, καθόσον κατά τούτο είναι αόριστη και ανεπίδεκτη δικαστικής εκτίμησης (ΕΣυν Τμ Ι 699/2021). Κατά τα λοιπά η άνω έφεση έχει ασκηθεί νομότυπα και εμπρόθεσμα και πρέπει να εξεταστεί κατά την νομική και ουσιαστική της βασιμότητα.

4. Το νομικό πλαίσιο που ρυθμίζει τη χρηματοδοτική συνεισφορά του ΕΤΠΑ, κατά την προγραμματική περίοδο 2007-2013, μέσω επιχειρησιακών προγραμμάτων, όπως το ανωτέρω Π.Ε.Π «Αττική», θεσπίζεται : α) με τον Κανονισμό (ΕΚ) 1083/2006 «περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το Ταμείο Συνοχής ...» (ΕΕ L 210 της 31.7.2006), β) όπως εξειδικεύεται με τον Κανονισμό (ΕΚ) 1828/2006 «για τη θέσπιση κανόνων σχετικά με την εφαρμογή του Κανονισμού (Ε.Κ.) αριθμ. 1083/2006 του Συμβουλίου ...» (ΕΕ L 210 της 31.7.2006, στο εξής: εφαρμοστικός Κανονισμός) και γ) συμπληρώνεται με τις ειδικές διατάξεις του Κανονισμού (ΕΚ) 1080/2006 «για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης ...» (ΕΕ L 210 της 31.7.2006). Με τον ανωτέρω τομεακό Κανονισμό 1083/2006 (στο εξής: ο Κανονισμός), θεσπίζεται, μεταξύ άλλων, ένα αποκεντρωμένο σύστημα, σύμφωνα με το οποίο τα κράτη μέλη έχουν την ευθύνη για την υλοποίηση, τη διαχείριση και τον έλεγχο των συγχρηματοδοτούμενων από τα ευρωπαϊκά κονδύλια πράξεων που εντάσσονται στο πλαίσιο εγκεκριμένων επιχειρησιακών προγραμμάτων (βλ. αιτιολογική σκέψη 65 και άρθρα 12 και 70), έτσι ώστε να εξασφαλίζεται ότι τα κονδύλια αυτά χρησιμοποιούνται κατά νόμιμο και ορθό τρόπο και σύμφωνα με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης (βλ. αιτιολογική σκέψη 28 και άρθρα 14 παρ. 1 και 60 εδ. πρώτο). Σε εθνικό επίπεδο, προς εκπλήρωση της ως άνω υποχρέωσης θέσπισης του αναγκαίου νομικού πλαισίου για τη διαχείριση και τον έλεγχο των επιχειρησιακών προγραμμάτων, κατά βάση, εκδόθηκαν α) ο ν. 2362/1995 (Α' 247) «Περί Δημοσίου Λογιστικού, ελέγχου των δαπανών του Κράτους τους και άλλες διατάξεις» («Κεφάλαιο δέκατο πέμπτο Δοσοληψίες - Διαχείριση και έλεγχος

κοινοτικών πόρων», άρθρα 96 έως 105), β) ο ν. 3614/2007 «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την προγραμματική περίοδο 2007-2013» (Α' 267). Κατ' εξουσιοδότηση δε των ανωτέρω νόμων εκδόθηκε η 14053/ΕΥΣ1749/27.3.2008 «Υπουργική απόφαση συστήματος διαχείρισης» (στο εξής: ΥΠ.Α.ΣΥ.Δ.) του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών (Β' 540).

5. Με τις προαναφερόμενες διατάξεις καθιερώνεται ένα σύστημα χρηματοδοτήσεων, το οποίο στηρίζεται, μεταξύ άλλων, στην εκπλήρωση από τον δικαιούχο σειράς υποχρεώσεων που του παρέχουν δικαίωμα λήψης της προβλεπόμενης οικονομικής συνδρομής, οι δε αρμόδιες εθνικές αρχές πρέπει να διασφαλίζουν ότι ο δικαιούχος γνωρίζει και δεσμεύεται να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του (βλ. άρθρα 13 παρ. 1 του εφαρμοστικού Κανονισμού και 3 παρ. 2 περ. ιβ του ν. 3614/2007, ΔΕΕ της 1ης Οκτωβρίου 2020, C-743/18, σκ. 54). Περαιτέρω, προβλέπεται ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα, που διασφαλίζουν ότι τα συστήματα διαχείρισης και ελέγχου των επιχειρησιακών προγραμμάτων λειτουργούν ουσιαστικά και ότι «προλαμβάνουν, εντοπίζουν και διορθώνουν παρατυπίες και ανακτούν αχρεωστήτως καταβληθέντα ποσά (...) ανάλογα με την περίπτωση» (άρθρα 58 και 70 παρ. 1 του Κανονισμού). Ορίζεται δε ως «παρατυπία» «κάθε παράβαση διάταξης του κοινοτικού δικαίου η οποία προκύπτει από πράξη ή παράλειψη οικονομικού φορέα και η οποία ζημιώνει ή ενδέχεται να ζημιώσει τον γενικό προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με τον καταλογισμό στον κοινοτικό προϋπολογισμό αδικαιολόγητης δαπάνης» (βλ. άρθρα 2 περ. 7 του Κανονισμού και 1 περ. 6 του ν. 3614/2007). Η ύπαρξη, επομένως, παρατυπίας προϋποθέτει τη συνδρομή τριών στοιχείων, ήτοι, α) πρώτον, την ύπαρξη παραβίασεως του δικαίου της Ένωσης, που αφορά και στις παραβάσεις διατάξεων του εθνικού δικαίου, οι οποίες έχουν εφαρμογή στις χρηματοδοτούμενες από τα Ευρωπαϊκά Ταμεία πράξεις (βλ. άρθρο 60 στοιχ. α' του Κανονισμού, ΔΕΕ της 1ης Οκτωβρίου 2020, C-743/18, σκ. 52' της 26ης Μαΐου 2016, C-260/14 και C-261/14, σκ. 37 και 43), β) δεύτερον, το να οφείλεται η παράβαση αυτή σε πράξη ή παράλειψη ενός οικονομικού φορέα και γ) τρίτον, την ύπαρξη πραγματικής ή δυνητικής ζημίας του προϋπολογισμού της Ένωσης. Όταν επιβεβαιωθεί η ύπαρξη παρατυπίας κατά την υλοποίηση της συγχρηματοδοτούμενης πράξης, τα κράτη

μέλη οφείλουν να προβούν στις απαιτούμενες δημοσιονομικές διορθώσεις, οι οποίες «συνίστανται στην ακύρωση του συνόλου ή μέρους της δημόσιας συνεισφοράς του επιχειρησιακού προγράμματος», για τον υπολογισμό του ποσού των οποίων λαμβάνονται υπόψη «[η] φύση και [η] σοβαρότητα των παρατυπιών καθώς και [η] οικονομική απώλεια του Ταμείου» (βλ. άρθρα 98 παρ. 2 του Κανονισμού και 26 παρ. 2 του ν. 3614/2007, ΔΕΕ της 1ης Οκτωβρίου 2020, C-743/18, σκ. 56, πρβ. απόφαση της 4^{ης} Οκτωβρίου 2024, C-175/2023). Περαιτέρω δεν συνιστούν «παρατυπία» σφάλματα που βαρύνουν αποκλειστικά τις εθνικές αρχές που παρέχουν οικονομικό όφελος εξ ονόματος και για λογαριασμό του προϋπολογισμού της Ένωσης, ήτοι κατά τη χορήγηση των ενισχύσεων ή εν γένει τη διάθεση του περιουσιακού οφέλους. (ΕλΣυν Ολ.1981/2021 , σκ.31-33 , πρβλ. Ολ.ΕλΣυν 704/2024 σκ. 27-28).

6. Περαιτέρω, στο σύστημα διαχείρισης και ελέγχου των χρηματοδοτικών παρεμβάσεων των Ευρωπαϊκών Ταμείων που θέσπισε ο εθνικός νομοθέτης η Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου (ΕΔΕΛ) ορίζεται ως «αρχή ελέγχου» (βλ. άρθρο 59 παρ. 1 περ. γ' του Κανονισμού), υπεύθυνη «για τον έλεγχο της ουσιαστικής λειτουργίας του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου των επιχειρησιακών προγραμμάτων του ΕΣΠΑ» (βλ. άρθρο 15 του ν. 3614/2007). Η ΕΔΕΛ πραγματοποιεί ελέγχους, για την επαλήθευση ότι «η πράξη ικανοποιεί τα κριτήρια επιλογής για το επιχειρησιακό πρόγραμμα, υλοποιήθηκε σύμφωνα με την απόφαση ένταξης και πληροί οποιονδήποτε ισχύοντα όρο ως προς τη λειτουργικότητα και τη χρήση της ή σχετικά με τους επιδιωκόμενους στόχους», καθώς και ότι «οι δηλωθείσες στην Επιτροπή δαπάνες συνάδουν προς τους κοινοτικούς και τους εθνικούς κανόνες» (βλ. άρθρο 16 παρ. 6 του ν. 3614/2007). Παράλληλα, θεσπίζεται ειδική διαδικασία, για την έγκριση και αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των ελέγχων που διενεργεί. Ειδικότερα, προβλέπεται στάδιο προηγούμενης ακρόασης του ελεγχόμενου, με την κοινοποίηση σ' αυτόν της οικείας έκθεσης ελέγχου και οριστικοποίηση των αποτελεσμάτων του ελέγχου μετά την εξέταση των αντιρρήσεων που αυτός ενδεχομένως θα υποβάλει. Σε συνέχεια δε των ελέγχων αυτών η ως άνω Επιτροπή απευθύνει συστάσεις για λήψη διορθωτικών μέτρων, σε περίπτωση δε μη συμμόρφωσης ,προχωρεί στην επιβολή

δημοσιονομικών διορθώσεων και ανακτήσεων, ιδίως όταν διαπιστωθούν αχρεώστητες ή παρανόμως καταβληθείσες δαπάνες [βλ. άρθρο 16 παρ. 10 του ν. 3614/2007, όπως ισχύει μετά την τροποποίησή του με το άρθρο 10 παρ. 7 του ν. 3840/2010 (Α' 53)].

7. Στην υπό κρίση υπόθεση, από το σύνολο των στοιχείων του φακέλου προέκυψαν τα ακόλουθα :

8. Κατά το χρονικό διάστημα από 15.5.2017 έως 18.5.2017 πραγματοποιήθηκε από κλιμάκιο της Διεύθυνσης Ελέγχου Διαχείρισης Συγχρηματοδοτούμενων Προγραμμάτων του Υπουργείου Οικονομικών έλεγχος, με αριθμό 0115163097, στο υποέργο 1 της Πράξης «Ένα γνωσιακό οικοσύστημα για την έξυπνη διαχείριση ενέργειας των ασύρματων τεχνολογιών και των κινητών εφαρμογών, ... Research Center, Διμερής E&T Συνεργασία Ελλάδας- Κίνας 2012-2014», η οποία είχε ενταχθεί, με κωδικό ΟΠΣ 444623, δυνάμει της 3527/2.4.2013 απόφασης του Γενικού Γραμματέα Έρευνας και Τεχνολογίας (ΑΔΑ : ΒΕΑΞ9-ΧΜΡ) στον Άξονα 03 «Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας, της Καινοτομίας και της Ψηφιακής Σύγκλισης» του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος (ΠΕΠ) «Αττική» περιόδου 2007-2013, το οποίο συγχρηματοδοτήθηκε από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και από εθνικούς πόρους μέσω του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ). Σύμφωνα με τη μνημονεύμενη απόφαση ένταξης δικαιούχοι της χρηματοδότησης ορίστηκαν οι συμπράτοντες φορείς «...» ως ο Συντονιστής και ο ήδη εκκαλών. Ο συνολικός εγκεκριμένος προϋπολογισμός του έργου προσδιορίστηκε σε 538.600,0 ευρώ και η δημόσια συνεισφορά που αναλογεί στις δαπάνες του έργου αντιστοιχεί στο ποσό των 392.160,0 ευρώ, το οποίο κατανέμεται κατά το ποσό των 173.000,0 ευρώ στον εκκαλούντα (το οποίο προορίζεται να καλύψει εξ ολοκλήρου, σε ποσοστό 100%, τις δαπάνες στις οποίες θα υποβληθεί) και κατά το υπόλοιπο ποσό των 219.160,0 ευρώ στον έτερο δικαιούχο (προκειμένου να καλύψει τις δαπάνες στις οποίες θα υποβληθεί σε ποσοστό 59,95%). Η έκθεση προσωρινών αποτελεσμάτων ελέγχου, στην οποία περιέχονταν τα ευρήματα του ελέγχου και οι σχετικές συστάσεις της ομάδας ελέγχου, κοινοποιήθηκε στον εκκαλούντα με το 1123/3.7.2017 έγγραφο της Αναπληρώτριας Προϊσταμένης της άνω Διεύθυνσης, ο οποίος υπέβαλλε τις

201707647/17.7.2017 αντιρρήσεις του κατά αυτής. Κατόπιν της 742^{ης} / 30.8.2017 συνεδρίασης της Επιτροπής Δημοσιονομικού Ελέγχου εγκρίθηκαν και οριστικοποιήθηκαν τα αποτελέσματα του άνω ελέγχου αφού εξετάστηκαν και οι αντιρρήσεις του εκκαλούντος και συντάχθηκε σχετικώς η έκθεση οριστικών αποτελεσμάτων ελέγχου η οποία κοινοποιήθηκε στον εκκαλούντα με το 1332/12.9.2017 έγγραφο της άνω Διεύθυνσης.

9. Κατ' ακολουθία των ανωτέρω εκδόθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση, με την οποία επιβλήθηκε (α) οριζόντια κατ' αποκοπή δημοσιονομική διόρθωση και ανάκτηση, ποσού 33.480,84 ευρώ επί των συνολικών δηλωθεισών δαπανών της Πράξης λόγω μη ορθής τήρησης των προβλεπόμενων διαδικασιών επιλογής και έγκρισης των προτάσεων και της ένταξης του έργου, (β) δημοσιονομική διόρθωση και ανάκτηση ποσού 17.700,00 ευρώ, ως μη επιλέξιμη δαπάνη που αντιστοιχεί σε μη νόμιμη αμοιβή ερευνητή που συμμετείχε στην ομάδα του έργου χωρίς προηγούμενη αξιολόγησή του, και (γ) δημοσιονομική διόρθωση χωρίς ανάκτηση ποσού 12.500,00 ευρώ εξαιτίας της μη καταβολής του από τη συμπράττουσα εταιρεία-συντονίστρια του έργου «... ΑΕ» στον εκκαλούντα.

10. Με το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου και τον τρίτο λόγο έφεσης προβάλλεται ότι από τον έλεγχο δεν προκύπτει με ποιον τρόπο οι διαπιστώσεις που αφορούν τη μη ορθή τήρηση των προβλεπόμενων διαδικασιών επιλογής και έγκρισης των προτάσεων και της ένταξης του έργου, ανάγονται στη σφαίρα ευθύνης της εκκαλούσας ενώ περαιτέρω ο εκκαλών ισχυρίζεται ότι οι διαπιστωθείσες πλημμέλειες βαρύνουν τη ΓΓΕΤ [στην οποία είχε εκχωρηθεί η αρμοδιότητα διαχείρισης με τις 5860/636/00201/25.5.2009 (Β' 1406), 8653/1766/0020/9.12.2010 (Β' 2001) και 1217/252/0020-A9/7.3.2012 (Β' 676) υπουργικές αποφάσεις] και όχι τον εκκαλούντα. Για τους λόγους αυτούς ζητείται η ακύρωση της προσβαλλόμενης καθ' ο μέρος επιβάλλεται διόρθωση και ανάκτηση για το ποσό των 33.480,84 ευρώ σε βάρος του εκκαλούντος.

11. Εν προκειμένω κατά τα ορθώς προβαλλόμενα, ο έλεγχος δεν αποδίδει κάποιο σφάλμα ή παράβαση που να συνδέονται αιτιωδώς με πράξη ή παράλειψη του εκκαλούντος. Τουναντίον οι διαπιστώσεις του ελέγχου αφορούν σε ελλείψεις κατά το σχεδιασμό της προκήρυξης και κατά την αξιολόγηση των προτάσεων

(εύρημα 1) καθώς επίσης και στη μη ορθή τήρηση των προβλεπομένων διαδικασιών τελικής επιλογής και έγκρισης των προτάσεων και ένταξης του έργου (εύρημα 2) από τις αρμόδιες εθνικές αρχές. Ειδικότερα, όπως προκύπτει από την έκθεση οριστικών αποτελεσμάτων του ελέγχου στην οποία ερείδεται η προσβαλλόμενη απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης- ανάκτησης δεν έγινε οικονομική αξιολόγηση της πρότασης του ελεγχόμενου έργου από την αρμόδια Επιτροπή Αξιολόγησης και από τους ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες, καθώς δεν είχε συμπεριληφθεί σχετικό κριτήριο στα κριτήρια αξιολόγησης της προκήρυξης και του Οδηγού Εφαρμογής, περαιτέρω ότι τα κριτήρια αξιολόγησης της Πράξης «Διμερής E&T Συνεργασίας Ελλάδας Κίνας 2012-2013» εγκρίθηκαν από την αρμόδια Επιτροπή Παρακολούθησης εννέα (9) μήνες μετά την έκδοση και δημοσίευση της Προκήρυξης και του Οδηγού Εφαρμογής, η δε Προκήρυξη της Πράξης με τον Οδηγό Εφαρμογής δεν δημοσιεύτηκε στη «ΔΙΑΓΕΙΑ», όπως δεν δημοσιεύτηκαν στον ίδιο ιστότοπο και η απόφαση συγκρότησης της Θεματικής Επιτροπής Αξιολόγησης των προτάσεων και απόφαση σύστασης Ειδικής Επιτροπής της ΓΓΕΤ. Επίσης δεν δημιουργήθηκε ειδική ιστοσελίδα στο δικτυακό τόπο της ΓΓΕΤ με συνδέσμους προς όλους τους δικτυακούς τόπους των εγκεκριμένων έργων, διαπιστώθηκε δε η έλλειψη παροχής οδηγιών από τη ΓΓΕΤ για την ενιαία δομή της μελέτης που αφορά στην εκτίμηση της βιωσιμότητας των ενισχυόμενων σχεδίων/έργων. Επιπροσθέτως αναφέρεται ότι το ελεγχόμενο έργο δεν συμπεριλαμβανόταν στον κατάλογο των αρχικά εγκεκριμένων έργων προς χρηματοδότηση, ούτε στον κατάλογο των επιλαχουσών προτάσεων που είχε υπογραφεί από τους εκπροσώπους των δύο χωρών (Ελλάδας – Κίνας) πριν την έκδοση της απόφασης χρηματοδότησης. Η συγκατάθεση της κινεζικής πλευράς για την ένταξη του ελεγχόμενου έργου τεκμηριώνεται μόνο μέσω άτυπης ηλεκτρονικής αλληλογραφίας, διαδικασία που δεν προβλέπεται από τον Οδηγό Εφαρμογής. Η διαδικασία που ακολουθήθηκε για την επιλογή και ένταξη των επιπλέον προτάσεων, για τις οποίες η συγκατάθεση της κινεζικής πλευράς δόθηκε επίσημα, με το από 19.6.2014 πρωτόκολλο συνεργασίας μεταξύ των εκπροσώπων των δύο χωρών, που έπεται της απόφασης ένταξης της προκείμενης πράξης, δεν διασφαλίζει ότι όλοι οι ενδιαφερόμενοι ήταν ενήμεροι για την διαδικασία που ακολουθήθηκε

και ότι ελήφθη υπόψιν η σειρά ιεράρχησης των προτάσεων με βάση τη βαθμολογία του. Με τα δεδομένα αυτά ο προβαλλόμενος λόγος παρίσταται βάσιμος, δοθέντος ότι δεν προκύπτει η αιτιώδης σχέση των πράξεων ή παραλείψεων του εκκαλούνται με τις διαπιστωθείσες από την ΕΔΕΛ παραβάσεις και πάσχει στην αιτιολογία της η εκκαλούμενη απόφαση αφού δεν προκύπτει ο αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της πιθανότητας βλάβης του ενωσιακού προϋπολογισμού με συγκεκριμένη πράξη ή παράλειψη του εκκαλούντος η οποία ανάγεται στη σφαίρα ευθύνης του. Ως εκ τούτου η σχετική διόρθωση και ανάκτηση του ποσού των 33.480,84 ευρώ στερείται νομίμου ερείσματος

12. Με το δεύτερο λόγο, ο εκκαλών προβάλλει ότι από το οικείο κανονιστικό καθεστώς δεν προβλεπόταν ως υποχρεωτική η ανοιχτή διαδικασία επιλογής ερευνητή για τη συμμετοχή στην ομάδα έργου του ερευνητικού προγράμματος. Περαιτέρω ότι η σύμβαση του εν λόγω ερευνητή, κ. ... με τον εκκαλούντα γνωστοποιήθηκε στη ΓΓΕΤ, σύμφωνα με τα οριζόμενα στον Οδηγό Εφαρμογής, ισχυρισμός που αν και πρόβαλε με τις αντιρρήσεις του ο εκκαλών δεν απαντήθηκε ειδικά από την ΕΔΕΛ και κατά συνέπεια η επιβαλλόμενη δημοσιονομική διόρθωση και ανάκτηση ποσού 17.700,00 ευρώ είναι μη νόμιμη.

13. Σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην οικεία έκθεση ελέγχου ο ως άνω ερευνητής εντάχθηκε στη σύνθεση της Ερευνητικής Ομάδας του Έργου μετά την υποβολή της 345/10.4.2012 αρχικής πρότασης του Δικαιούχου και πριν την έγκριση αυτού. Συγκεκριμένα ο κ. ... υπέγραψε την από 1.7.2013 σύμβαση με διάρκεια έως 30.9.2015 για την ανάθεση σύμβασης έργου, χωρίς να τηρηθεί ανοιχτή διαδικασία για την επιλογή του με την οποία να διασφαλίζεται η τήρηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης, τη μη διάκρισης και της διαφάνειας, κατά παράβαση του αρ. 32 παρ. 3 της ΥΠΑΣΥΔ. Παράλληλα δεν ακολουθήθηκε καμία διαδικασία αξιολόγησής του από τη ΓΓΕΤ, κατά παράβαση της Ενότητας 10 του Οδηγού Εφαρμογής, σύμφωνα με τον οποίον ορίζεται ότι : «Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας σύνταξης του ΤΠΕ δεν επιτρέπονται ουσιώδεις αλλαγές στα στοιχεία της αρχικής πρότασης πέραν εκείνων που τυχόν έχει επισημάνει η Επιτροπή αξιολόγησης ή η Υπηρεσία ως απαραίτητες (...). Έτσι δεν επιτρέπονται μεταξύ άλλων οι εξής τροποποιήσεις με πρωτοβουλία της σύμπραξης : αλλαγή

Επιστημονικού Υπεύθυνου, αλλαγή των μελών της ομάδας έργου (πλην εκείνων που έχουν αποχωρήσει από τους αντίστοιχους φορείς)».

14. Από τις συνδυαζόμενες διατάξεις της παρ. 8 του άρθρου 6 του ν. 2527/1997 (Α' 206), της παρ. 23 του άρθρου 2 του ν. 2621/1998 (Α' 136) όπως αυτή αντικαταστάθηκε με την παρ. 2 άρθρου 14 ν. 3369/2005 (Α' 171) και με την παρ. 11 του άρθρου 58 του ν. 4009/2011 (Α' 195) και της παρ. 1 του άρθρου 13 ν. 4310/2014, συνάγεται ότι εξαιρούνται της διαγωνιστικής (ανοικτής) διαδικασίας οι συμβάσεις μίσθωσης έργου που συγχρηματοδοτούνται στο πλαίσιο επιχειρησιακών προγραμμάτων του ΕΣΠΑ και αφορούν σε προσωπικό που απασχολείται σε ερευνητικά κέντρα. Συνεπώς μη νομίμως κρίθηκε ότι έπρεπε να ακολουθηθεί ανοιχτή διαδικασία επιλογής του άνω ερευνητή.

15. Περαιτέρω στο παράρτημα V του Οδηγού Εφαρμογής αναφέρεται ότι «...Αλλαγή των επιμέρους στοιχείων της Απόφασης χρηματοδότησης (συμπεριλαμβανομένων αυτών του Τεχνικού Παραρτήματος μπορούν να αιτηθούν οι φορείς, εφόσον οι τροποποιήσεις συντελούν στην επίτευξη ή βελτίωση των στόχων του έργου και ακολουθούνται οι περιορισμοί που τίθενται στη συνέχεια. V.1 Διαδικασία. Επιτρέπονται χωρίς υποβολή αιτήματος (απλή γνωστοποίηση στην ΓΓΕΤ) : (...) Β. Δήλωση νέων μελών της ομάδας έργου : Τα μέλη της ομάδας έργου που δεν έχουν δηλωθεί κατά την έναρξη του έργου μπορούν να δηλωθούν ονομαστικά μέχρι τη λήξη του έργου, εφόσον υπάρχει ήδη αντίστοιχη περιγραφή ειδικότητας/προσόντων στο Τεχνικό Παράρτημα του έργου. (...) Οι ανωτέρω τροποποιήσεις τελούν υπό την αίρεση ότι θα γίνουν αποδεκτές κατά τον έλεγχο που διενεργείται από τα αρμόδια όργανα ελέγχου και σε κάθε περίπτωση δεν πρέπει να έρχονται σε αντίθεση ή να καταστρατηγούν άλλες διατάξεις του Οδηγού Εφαρμογής». Εκ των ανωτέρω και όπως βασίμως προβάλλεται προκύπτει ότι είναι δυνατή η ένταξη στην ομάδα έργου νέων μελών, με απλή γνωστοποίηση στη ΓΓΕΤ και χωρίς να είναι απαραίτητη η προηγούμενη εξέταση και αξιολόγηση αιτήματος τροποποίησης, καθόσον, κατά τεκμήριο, μια τέτοια μεταβολή ενισχύει τη σύνθεση της ομάδας έργου, προσθέτοντας ανθρώπινο δυναμικό που πρέπει, ωστόσο, να μην υπολείπεται αλλά να ανταποκρίνεται στα προαπαιτούμενα προσόντα, όπως αυτά είχαν προσδιοριστεί και αξιολογηθεί κατά την υποβολή της πρότασης για ενίσχυση.

Σε κάθε περίπτωση, τηρουμένων των ανωτέρω, η μεταγενέστερη ένταξη ερευνητών στην ερευνητική ομάδα δεν συνιστά ουσιώδη αλλαγή στην αρχική πρόταση ένταξης στο έργο.

16. Ενόψει των προεκτεθέντων δοθέντος ότι με την ... (ΑΔΑ : ...) απόφαση του Γενικού Γραμματέα Έρευνας και Τεχνολογίας πιστοποιήθηκε ο τελικός έλεγχος του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου του έργου, που αφορούσε και στις δαπάνες του άνω ερευνητή, συνάγεται ότι η προσθήκη του άνω ερευνητή είχε τεθεί σε γνώση της ΓΓΕΤ ως φορέα διαχείρισης, ελέγχθηκε και δεν αμφισβητήθηκε κατά τον τελικό αυτόν έλεγχο, υπό την αίρεση του οποίου τελούσε, σύμφωνα με τα αναφερόμενα στο Παράρτημα V του Οδηγού Εφαρμογής. Συνεπώς δεν στοιχειοθετείται, εκ του λόγου τούτου, παράβαση εκ μέρους του εκκαλούντος. Σε κάθε περίπτωση κίνδυνος πρόκλησης οποιασδήποτε ζημίας σε βάρος του ενωσιακού ή και του εθνικού προϋπολογισμού δεν υφίσταται, αφού τα προσόντα του νέου αυτού μέλους δεν αμφισβητήθηκαν κατά τον έλεγχο της ΕΔΕΛ, ενώ ο συγκεκριμένος συνέβαλε στο στόχο της Πράξης με την ολοκλήρωση του φυσικού αντικειμένου τού έργου. Επομένως και ο λόγος αυτός έφεσης παρίσταται βάσιμος και η επιβαλλόμενη δημοσιονομική διόρθωση με ανάκτηση για το ποσό των 17.700 ευρώ που αντιστοιχεί στη μη νόμιμη αμοιβή του ανωτέρω ερευνητή είναι μη νόμιμη.

17. Με το τρίτο σκέλος του πρώτου λόγου και τον τέταρτο λόγο προβάλλεται ότι η μη καταβολή του ποσού των 12.500,00 ευρώ από τη συμπράττουσα εταιρεία «... ΑΕ» στον εκκαλούντα, αποτελεί σφάλμα της πρώτης εταιρείας («... ΑΕ»), ως συντονίστριας. Ως εκ τούτου δεν στοιχειοθετείται εν προκειμένω παραβατική συμπεριφορά του εκκαλούντος για το ως άνω ποσό, το οποίο αυτό δεν έλαβε, παρά τις οχλήσεις του και η προσβαλλόμενη απόφαση καθ'ο μέρος επιβάλλει διόρθωση χωρίς ανάκτηση για το ποσό των 12.500 ευρώ είναι μη νόμιμη.

18. Σύμφωνα με τα προεκτεθέντα (σκ. 5) τα κράτη μέλη οφείλουν να θεσπίζουν και να εφαρμόζουν ένα αξιόπιστο και λειτουργικό σύστημα διαχείρισης και ελέγχου για κάθε επιχειρησιακό πρόγραμμα, προκειμένου να διασφαλίζεται η αποτελεσματική εποπτεία για τη χρηστή διαχείριση της ενωσιακής συνεισφοράς

και του δημοσίου χρήματος, εν γένει, που διατίθεται στους δικαιούχους για την εκπλήρωση των στόχων του προγράμματος (Τίτλος VI, κεφάλαιο I αρ. 58 επ. και αρ. 99 παρ. 1^α του Κανονισμού 1083/2006, πρβ. ΔΕΕ απόφαση της 3^{ης}.12.2014, Ιταλική Δημοκρατία κατά Επιτροπής, C 280/2014P, σκ. 64 επ., Πρωτοδικείο ΕΚ, απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2011, Ελλάδα κατά Επιτροπής, T 344/05). Εξάλλου, το άρθρο 56 παράγραφος 4, του κανονισμού 1083/2006 προβλέπει ότι, με την επιφύλαξη των εξαιρέσεων που προβλέπονται στους ειδικούς κανονισμούς κάθε Ταμείου, οι κανόνες για την επιλεξιμότητα των δαπανών καθορίζονται σε εθνικό επίπεδο. Αφετέρου, το άρθρο 60, στοιχείο α', του κανονισμού αυτού ορίζει ότι η αρμόδια διαχειριστική αρχή οφείλει να μεριμνά ώστε οι επιλεγείσες προς χρηματοδότηση πράξεις να είναι σύμφωνες, καθ' όλη τη διάρκεια της εκτελέσεώς τους, τόσο με τους κανόνες της Ένωσης όσο και με τους εφαρμοστέους εθνικούς κανόνες (απόφαση της 6ης Δεκεμβρίου 2017, Compania Nadolională de Administrare a Infrastructurii Rutiere, C 408/16, σκέψη 55). Ως εκ τούτου, στο πλαίσιο των διαδικασιών που προβλέπονται από τα εθνικά συστήματα διαχειρίσεως και ελέγχου, οι αρμόδιες εθνικές αρχές μπορούν να θεσπίζουν όρους, για την εξυπηρέτηση της άρτιας υλοποίησης του φυσικού αντικειμένου και της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης της δημόσιας χρηματοδότησης, υποχρεώνοντας το δικαιούχο να αναλάβει τη δέσμευση να τους τηρήσει πριν το έργο ενταχθεί στην οικεία παρέμβαση. Στην έννοια της παρατυπίας εμπίπτει επομένως και η παράβαση των όρων αυτών, που έχουν τεθεί προς διασφάλιση του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου και από τους οποίους εξαρτάται το δικαίωμα λήψης της χρηματοδοτικής συνδρομής και αναλαμβάνει να εκπληρώσει ο δικαιούχος, με βάση το σύμφωνο αποδοχής όρων της πράξης, την πρόσκληση που εκδίδεται για την υποβολή προτάσεων στο συγκεκριμένο πρόγραμμα, την απόφαση ένταξης και το συνημμένο σ' αυτή οικείο Τεχνικό Δελτίου Έργου, στο πλαίσιο υλοποίησης της χρηματοδοτούμενης πράξης, κατά τα οριζόμενα και στα αρ. 1 και 2 της ΥΠΑΣΥΔ (Ελ.Συν. Ολ. 701/2024, σκ. 5, 18/2020 σκ. V.A, 1440/2022, σκ. 66, πρβλ. απόφαση της 1ης Οκτωβρίου 2020, C-743/2018, LSEZ SIA «Elme Messer Metalurgs» κατά Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra, σκ. 54, της 3ης Σεπτεμβρίου 2014, Baltlanta, C 410/13, σκέψεις 56 έως 58, απόφαση της 13ης

Μαρτίου 2008 Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening κ.λπ., C-383/06 έως C-385/06, σκέψη 56, της 19ης Ιανουαρίου 2006 Comunità montana della Valnerina C-240/2003, σκ. 76, 84-87).

19. Σύμφωνα με την οικεία έκθεση ελέγχου η συνολική πιστοποιημένη δαπάνη του ελεγχόμενου δικαιούχου ΚΕΠΠ για το έργο ανέρχεται σε 164.123,37 ευρώ, ωστόσο η συνολική δημόσια ενίσχυση που του έχει πραγματικά καταβληθεί υπολείπεται των δαπανών και ανέρχεται σε ποσό ύψους 151.623,37 ευρώ (εύρημα 5). Η αρνητική διαφορά ποσού 12.500,0 ευρώ έχει εκταμιευθεί από το ΠΔΕ και έχει καταβληθεί στο συντονιστή του έργου ... ΑΕ χωρίς όμως εκείνος να την καταβάλει στο δικαιούχο Όπως προκύπτει από τον έλεγχο το ίδιο έγινε και με την προκαταβολή για την υλοποίηση του έργου, η οποία, αν και είχε καταβληθεί από τη ΓΓΕΤ στη ...ΑΕ στις 10.6.2013, εκείνη την απέδωσε στο δικαιούχο ... τμηματικά και με καθυστέρηση. Για την καθυστέρηση της καταβολής της προκαταβολής καθώς και τη μη καταβολή ποσού 12.500,0 στο δικαιούχο ... έλαβαν χώρα οχλήσεις τόσο από το δικαιούχο όσο και από τον ΕΦΔ/ΓΓΕΤ. Λόγω μη καταβολής του συνολικού ποσού της αναλογούσας δημόσιας ενίσχυσης στο ..., το ποσό των 12.500,0 ευρώ κρίθηκε μη επιλέξιμο. Τελικώς έλαβε χώρα δημοσιονομική διόρθωση άνευ ανάκτησης σε βάρος του εκκαλούντος με σκοπό τη μείωση του συγχρηματοδοτούμενου ποσού (164.123,37 ευρώ) που έχει καταχωρηθεί στο ΟΠΣ καθώς και του επιλέξιμου προϋπολογισμού της οικείας πράξης. Σημειωτέον ότι η ΓΓΕΤ έχει ήδη προβεί στην έκδοση της 77796/11-5-2017 απόφασης ανάκτησης σε βάρος της ... ΑΕ για το εν λόγω ποσό πλέον των τόκων.

20. Σύμφωνα με το άρθρο 4 της απόφασης έγκρισης της χρηματοδότησης ορίζεται ότι «Η καταβολή της ενίσχυσης γίνεται τμηματικά κατά τη διάρκεια του έργου. Η τμηματική καταβολή της ενίσχυσης (...) γίνεται με την κατάθεση του αντίστοιχου ποσού στον τραπεζικό λογαριασμό που ο (...) Συντονιστής (σε περίπτωση σύμπραξης) έχει δηλώσει στη ΓΓΕΤ (...). Ο Συντονιστής επιμερίζει το ποσό της εκάστοτε πληρωμής στους υπόλοιπους δικαιούχους, καταβάλλοντας σε κάθε δικαιούχο το ποσό που του αναλογεί και οφείλει να πραγματοποιήσει την καταβολή αυτή προς τους δικαιούχους το αργότερο τριάντα (30) ημερολογιακές

ημέρες μετά την αποδεδειγμένη καταβολή της επιχορήγησης της ΓΓΕΤ στον τραπεζικό του λογαριασμό (...).».

21. Με τον άνω όρο διασφαλίζεται ότι η διατεθείσα χρηματοδότηση προορίζεται να καλύψει τις δαπάνες στις οποίες πράγματι υποβλήθηκε έκαστος των συμπραττόντων δικαιούχων. Ειδικότερα, από τις διατάξεις, ιδίως, των άρθρων 56 παρ. 1 και 78 παρ. 1 του Καν. 1083/2006 προκύπτει ότι θεσπίζεται ένα σύστημα επιλεξιμότητας των δαπανών που χρηματοδοτούνται μέσω των Ταμείων της Ένωσης, όπως το ΕΤΠΑ εν προκειμένω, που βασίζεται στην αρχή της επιστροφής των δαπανών, δηλαδή στην χρηματοδότηση μόνο των πραγματικών δαπανών στις οποίες έχουν, όντως, υποβληθεί οι δικαιούχοι και συνδέονται ευθέως με τους σκοπούς της χρηματοδοτούμενης δράσης οι οποίες αποδεικνύονται από νόμιμα και ακριβή παραστατικά (ΕλΣυν Ολ. 1062/2021, Τμ Ι 1043/2020, σκ. ΙΙΙ.ιι, 1045/20202, σκ. ΙΙΙ.Β, 1450/2018, σκ. ΙΙΙ.γ, 1721/2016 κ.α., απόφ. ΔΕΚ της 24.11.2005 επί των συνεκδ. υποθ. C-138/03, C-324/03 και C-431/03 “Ιταλική Δημοκρατία κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής”, σκ. 44-46, απόφαση ΔΕΕ της 2.3.2023, C-31/2021, Eurocostruzioni Srl κατά Regione Calabria, σκ. 40, 60, 61). Συνεπώς, οι χρηματορροές μεταξύ των συμπραττόντων δικαιούχων του προγράμματος, είναι κρίσιμες εξ απόψεως συστήματος διαχείρισης και ελέγχου του προγράμματος χρηματοδότησης, στο βαθμό που κάθε συμπράττον φορέας – δικαιούχος πρέπει να λάβει ποσό ενίσχυσης, ανάλογο των δαπανών στις οποίες υποβάλλεται. Άλλως στην αντίθετη περίπτωση ελλοχεύει ο κίνδυνος να καταστεί η οικονομική ενίσχυση απλό οικονομικό βοήθημα για το δικαιούχο εκείνο ο οποίος έλαβε χρηματοδότηση μεγαλύτερη των δαπανών στις οποίες υποβλήθηκε, στα πλαίσια υλοποίησης του αναληφθέντος έργου (πρβ. ΕλΣυν Τμ. Έβδομο 1479/2022, σκ. 42, απόφαση ΔΕΕ της 22.1.2020, C 814/2018, Ursa Major Services BV, σκ. 47, της 19.1.2006 C 240/03, Comunità montana della Valnerina κατά Επιτροπής κλπ, σκ. 69 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Εξ’ άλλου με βάση την απόφαση ένταξης οι συμπράττοντες φορείς, ήτοι ο εκκαλών και η ... ΑΕ, ανέλαβαν από κοινού την ευθύνη υλοποίησης του εντασσόμενου έργου, αμφότεροι δε όρισαν το «Συντονιστή» και ανέλαβαν και την ευθύνη για το συνεργατικό σχήμα στο οποίο επέλεξαν να ενταχθούν. Ο δεσμός που δημιούργησαν προκειμένου να ενισχυθούν

από το πρόγραμμα τους κατέστησε εκατέρωθεν συνυπεύθυνους για την τήρηση των όρων της χρηματοδότησης. Τα σφάλματα κατ' επέκταση του εκπροσώπου της σύμπραξης, εν προκειμένω του «Συντονιστή», βαρύνουν και τους δύο δικαιούχους. Παρέπεται ότι η από κοινού ανάληψη της υποχρέωσης των προκειμένων συμπραττόντων φορέων να επιμερίζουν το ποσό της ενίσχυσης, κατά το αναλογούν σε κάθε δικαιούχο ποσό, τέθηκε εκ των προτέρων ως όρος για την καταβολή της χρηματοδότησης, ενόψει της σημασίας του και συνεπώς η παράβασή του, κατά την υλοποίηση του έργου, εμπίπτει στη σφαίρα ευθύνης αμφοτέρων των συμπραττόντων φορέων και όχι μόνο του «Συντονιστή» δικαιούχου. Επομένως, ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος. Και τούτο ανεξαρτήτως τυχόν ενοχικών αξιώσεων αποζημίωσης μεταξύ των συμπραττόντων φορέων εξαιτίας υπαίτιας παράβασης του όρου αυτού.

22. Με τον πέμπτο και τον όγδοο λόγο προβάλλεται παραβίαση της αρχής της χρηστής διοίκησης και της καλόπιστης συνεργασίας δοθέντος ότι το έργο έχει περαιωθεί πλήρως και λειτουργεί σύμφωνα με τον προορισμό του και δεν υφίσταται κίνδυνος βλάβης στον ενωσιακό προϋπολογισμό, ως εκ τούτου, η επιβολή κυρώσεων μέσω της ένδικης δημοσιονομικής διόρθωσης παρίσταται ανεπιεικής. Εν προκειμένω το Δικαστήριο κρίνει ότι η υποχρέωση επιστροφής οφέλους που αποκτήθηκε αδικαιολογήτως μέσω παρατυπίας δεν συνιστά κύρωση, αλλά συνέπεια της αντικειμενικής διαπιστώσεως ότι δεν συνέτρεχαν οι αναγκαίες προϋποθέσεις για τη λήψη του οικονομικού οφέλους το οποίο απορρέει από την ενωσιακή ρύθμιση, οπότε αυτό (το όφελος) αποκτάται χωρίς νόμιμη αιτία (απόφαση της 26ης Μαΐου 2016, *Județul Neam* και *Județul Bacău*, C-260/14 και C-261/14, σκέψη 50 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Σύμφωνα δε με την αρχή της καλόπιστης συνεργασίας, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να εξαλείφουν τις παράνομες συνέπειες των παραβάσεων του δικαίου της Ένωσης (βλ. C 322/2022, σκ. 30, C 677/2019, σκ. 21, C 24/2019, σκ. 83, C-523 και 536/16 σκ. 48, T- 356/2009, σκ. 103). Από τα άρθρα 98 και 99 του Κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006 του Συμβουλίου προκύπτει, όπως ήδη αναφέρθηκε (βλ. σκ. 5) ότι τα κράτη μέλη, οφείλουν να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα, μεταξύ άλλων, για την πρόληψη και δίωξη των παρατυπιών και την

ανάκτηση των παρανόμως ή αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών, με την επιβολή δημοσιονομικών διορθώσεων και ανακτήσεων των αχρεωστήτως καταβληθέντων χρηματοδοτικών ενωσιακών πόρων (αποφάσεις Ι Τμήματος 962/2016, 435/2016, 4629/2014). Σε περίπτωση δε που διαπιστωθεί ότι συντρέχει παρατυπία δεν καταλείπεται περιθώριο διακριτικής ευχέρειας στη σκοπιμότητα αναζήτησης των κοινοτικών πόρων που χορηγήθηκαν αχρεωστήτως ή αντικανονικά, αλλά αντιθέτως δημιουργείται υποχρέωση για τα κράτη μέλη (απόφαση της 20.6.2013, C 568/2011, σκ. 50, της 21.12.2011, C 465/2010, σκ. 34-35, της 28.10.2010, C 367/2009, σκ. 50-51, της 13.3.2008, C 383/2006, σκ. 37-40). Δε νοείται, κατ' επέκταση απαλλαγή του δικαιούχου χάριν επιείκειας, ούτε περαιτέρω εφαρμόζεται κατά τον τρόπο που την επικαλείται ο εκκαλών η αρχή της χρηστής διοίκησης, διότι δεν παρέχεται περιθώριο διακριτικής ευχέρειας ως προς την επιβολή δημοσιονομικής διόρθωσης. Τουναντίον υφίσταται δεσμία υποχρέωση για τα κράτη μέλη να επιβάλλουν δημοσιονομικές διορθώσεις και εφόσον συντρέχει περίπτωση να ανακτούν τα απωλεσθέντα λόγω παρατυπιών ποσά χάριν προστασίας του ενωσιακού χρήματος (ΕλΣυν Τμ Έβδομο 945/2020, 207/2020, απόφαση της 20.6.2013, C 568/2011, σκ. 50, της 21.12.2011, C 465/2010, σκ. 34-35, της 28.10.2010, C 367/2009, σκ. 50-51, της 13.3.2008, C 383/2006, σκ. 37-40). Το γεγονός εξάλλου ότι ο εκκαλών ολοκλήρωσε επιτυχώς το φυσικό αντικείμενο του προγράμματος, δεν επηρεάζει τις κρινόμενες περικοπές, καθόσον η αιτιολογία επιβολής τους δεν στηρίζεται στη μη ολοκλήρωση του φυσικού αντικειμένου, σε κάθε περίπτωση άλλωστε αυτό δεν αμφισβητείται. Περαιτέρω, τα μέτρα περί καταργήσεως της χρηματοδοτικής συνδρομής και επιστροφής των αχρεωστήτως καταβληθέντων δεν εφαρμόζονται μόνο σε παρατυπίες οι οποίες θέτουν σε κίνδυνο την πραγματοποίηση του οικείου σχεδίου, όπως φαίνεται να υπολαμβάνει ο εκκαλών, διότι ο δικαιούχος έχει, εκτός των άλλων, την υποχρέωση να τηρεί τους κανόνες επιλεξιμότητας των δαπανών και τους λοιπούς όρους του προγράμματος (βλ. απόφαση της 19.1.2006 στην υπόθεση C-240/2003, Comunità montana della Valnerina κατά Επιτροπής, σκ. 76-77). Κατά συνέπεια, οι προβαλλόμενοι λόγοι πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμοι.

23. Με τον έβδομο λόγο προβάλλεται παραβίαση της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης δοθέντος ότι ο εκκαλών δεν ενημερώθηκε από οποιονδήποτε κρατικό φορέα σχετικά με οποιαδήποτε τυχόν παρατυπία.

24. Η αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, που αποτελεί αρχή και της ενωσιακής έννομης τάξης, εφαρμόζεται κατά τη διαδικασία ανάκτησης μη ορθώς διατεθέντων κεφαλαίων κατά την εκτέλεση συγχρηματοδοτούμενων από ευρωπαϊκούς και εθνικούς πόρους δράσεων (ΔΕΕ, 21.6.2007, C-158/06, σκέψη 24) και αφορά στην προστασία της εύλογης και δικαιολογημένης, ενόψει των συνθηκών, πεποίθησης του λήπτη της ενωσιακής συνδρομής, ως μέσου συνετού ανθρώπου του οικείου κλάδου δραστηριότητας, ότι η δημιουργηθείσα από δημόσια εξουσία νομική κατάσταση, ως απόρροια πράξης του αρμοδίου οργάνου, θα συνεχιστεί. Για τη συνδρομή της αρχής αυτής απαιτείται να έχουν δοθεί από τη διοίκηση στον δικαιούχο της ενίσχυσης συγκεκριμένες, ανεπιφύλακτες και συγκλίνουσες διαβεβαιώσεις, προερχόμενες από αρμόδιες και αξιόπιστες πηγές, τέτοιες που να μπορούν να δημιουργήσουν σ' αυτόν θεμιτή προσδοκία ότι η δημιουργηθείσα νομική κατάσταση θα συνεχιστεί (ΔΕΕ, 5.3.2019, C-349/17, σκέψεις 96-106, ΕλΣυν Ολ. 232/2019, σκ. 18). Περαιτέρω, οι διαβεβαιώσεις αυτές πρέπει να είναι σύμφωνες προς τους ισχύοντες κανόνες δικαίου ή έστω να μην βρίσκονται σε προφανή αντίθεση με αυτούς (ΕλΣυν Ολ. 704/2024, σκ. 24, 1377/2021, σκ. 39). Ενόψει των ανωτέρω δεν τίθεται ζήτημα παραβίασης της άνω αρχής, δοθέντος ότι από το σαφές οικείο κανονιστικό πλαίσιο η χρηματοδότηση, καταβάλλεται υπό αυστηρούς όρους και τελεί υπό καθεστώς διαρκούς αιρεσιμότητας, αποσκοπεί δε στην επίτευξη δημόσιου σκοπού για την επίτευξη των διαρθρωτικών αναπτυξιακών παρεμβάσεων του προγράμματος, συνεπώς, δεν εμπίπτει, μετά την καταβολή της, στην ιδιωτική περιουσία του δικαιούχου, αλλά αντιθέτως διατηρεί το χαρακτήρα δημοσίου χρήματος και μετά την εκταμίευσή της και την καταβολή της στον τελευταίο (βλ. απόφαση του ΔΕΕ, στην υπόθεση Αχίλλειον Ανώνυμη Ξενοδοχειακή Εταιρεία κατά Ελληνικού Δημοσίου, C-313/2022, σκ. 93-94, στην υπόθεση της 26.5.2016, Ezernieki, C 273/2015, σκ. 48 – 49, ΕλΣυν Ολ 1039/1995, τις γνωμοδοτήσεις της 2ας Ιουνίου

και 2ας Ιουλίου 1997 της Ολομέλειάς, 439/2012, 201/2021, 1385/2021). Ο προβαλλόμενος ως άνω λόγος παρίσταται αβάσιμος.

25. Με τον έκτο λόγο προβάλλεται παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας ως προς το ύψος της επιβαλλόμενης δημοσιονομικής διόρθωσης. Κατά την άσκηση της ρυθμιστικής αρμοδιότητας και κατά τη λήψη των σχετικών μέτρων, η δράση των κρατών μελών επιβάλλεται να συμπλέει προς τους ενωσιακούς κανόνες, τις γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης και τις συμβατές προς αυτές αρχές του εθνικού δικαίου, μεταξύ των οποίων η αρχή της αναλογικότητας, η οποία επιβάλλει το διοικητικό μέτρο της δημοσιονομικής διόρθωσης και ανάκτησης της χρηματοδότησης από τελικό δικαιούχο ή τελικό αποδέκτη, να παρίσταται πρόσφορο για την υλοποίηση του επιδιωκόμενου από την οικεία διάταξη σκοπού και να μην υπερβαίνει το αναγκαίο για την επίτευξή του μέτρο. Όπως προκύπτει από τις διατάξεις του άρθρου 98 παρ. 2 του Κανονισμού και 14 της ΥΠΑΣΥΔ μέσω των οποίων πραγματοποιείται η ενωσιακή και εθνική συνταγματική αρχή της αναλογικότητας, κατά την επιβολή του μέτρου της δημοσιονομικής διόρθωσης ελέγχεται η φύση και η σοβαρότητα της διαπιστωθείσας παρατυπίας, ο συστημικός ή μη χαρακτήρας της και οι τυχόν απώλειες των διατεθέντων πόρων. Στο πλαίσιο αυτό είναι σύμφωνες με την αρχή της αναλογικότητας οι μειώσεις ενωσιακών συνδρομών οι οποίες συνδέονται άμεσα με τις διαπιστωθείσες παρατυπίες και έχουν σκοπό να αποκλείσουν την απόδοση αποκλειστικά και μόνο των παράνομων ή περιττών δαπανών (βλ. ΕλΣυν Ολ. 1644/2023, σκ. 5, 170/2023, σκ. 5, 2119/2020, σκ. 4, Έβδομο Τμ. 58/2024, σκ. 6, ΔΕΕ απόφ. της 12.7.2012, C- 59/11, «Association Kokopelli κατά Graines Baumaux SAS» κ.α.).

26. Εν προκειμένω η επιβαλλόμενη δημοσιονομική διόρθωση χωρίς ανάκτηση, έως το ποσό των 12.500,00 ευρώ συναρτάται με την παράβαση όρου που διασφαλίζει ότι έκαστος των συμπραττόντων φορέων δικαιούχων θα λάβει το ύψος της συνεισφοράς που του αναλογεί με βάση τις δαπάνες στις οποίες υποβλήθηκε. Λόγω της φύσης της διαπιστωθείσας παράβασης η κατάργηση της δημόσιας συνεισφοράς, έως το ποσό που παρακρατεί ο Συντονιστής του έργου και δεν έχει επιμεριστεί κατ' αναλογία των δαπανών στις οποίες υποβλήθηκε ο κάθε

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ	Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ-ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΟΥΔΟΥΜΠΙΝΗ	ΜΑΡΙΑ ΦΟΡΤΣΕΡΑ